

Apostlagärningarna 3. Övers och komm: Bo Giertz

Apostlagärningarna Kapitel 3 Undret vid Vackra Porten (Apg 3:1–10)

Översättning

Petrus och Johannes var på väg upp till templet för att delta i den bön som man ber vid nionde timmen. Då bar man dit en man som var född lam och som de var dag brukade sätta framför den tempelport som kallas ”den vackra”, så att han kunde be dem som gick in i templet om en allmosa. När han nu fick se Petrus och Johannes på väg in i templet, tiggde han en allmosa av dem. Då fäste Petrus ögonen på honom och sade, där han stod bredvid Johannes: Se på oss! Mannen såg spánt på dem i hopp att få något. Men Petrus sade: Silver och guld har jag inte. Men vad jag har, det ger jag dig. I Jesu Kristi Nasareens namn: stig upp och gå! Så tog han honom stadigt vid högra handen och reste honom upp. Och genast fick han styrka i benen och vristerna och sprang upp och stod på sina fötter och började gå omkring. Han följde dem in i templet, gående och hoppande medan han prisade Gud. Allt folket såg honom, där han gick omkring under tacksägelser till Gud. De kände igen honom och visste att det var han som brukade sitta och tigga vid Vackra Porten i templet, och de fylldes av förskräckelse och gränslös häpnad över det som hänt med honom.

Kommentar

Hur länge skulle detta få fortgå?

Visserligen var apostlarna och deras anhängare goda och fromma judar. De visste att templet var Guds hus och Skriften Guds ord. De deltog troget i de dagliga andakterna. Men de vågade påstå att Jesus var Messias. Det betydde att landets högsta domstol hade dömt Messias till döden. Fick man säga sådant ostraffat?

Det dröjde inte länge förrän myndigheterna fick anledning att ingripa. En dag, när solen började dala och aftonoffret skulle frambäras i templet, var Petrus och Johannes som vanligt på väg dit upp. Johannes framstår här och i fortsättningen som Petrus oskiljaktiga medhjälpare. Paulus räknar honom längre fram – femton eller tjugo år senare – till församlingens ”pelare” (Gal 2:9). Det hölls tre allmänna gudstjänster om dagen i templet: den första vid morgonoffret i gryningen, den andra vid kvällsoffret klockan 3 på eftermiddagen och den sista vid solnedgången. Vid var och en av dem bad man bestämda psalmer, en sed som de kristna övertog och som lever kvar i tidegården.

De båda apostlarna tog alltså vägen upp till templet, passerade den yttre förgården, där handeln med offerdjur vid det här laget säkert hade kommit igång igen, och gick in på det område, som bara judar fick beträda. Själva templet omgavs av nya förgårdar, kringbyggda av pelarhallar. Till den första förgården – den som kallades ”kvinnornas förgård” – kom man genom en ståtlig port med tunga bronsdörrar. Den brukade kallas ”Nikanorporten” efter donatorn, en rik jude i Alexandria. Det är möjligt att det var den porten som kallades ”den vackra”. Men det kan också ha varit nästa port, den som man hade framför sig när man trätt in på kvinnornas förgård. Femton trappsteg ledde upp till den och den var högre än någon annan port i templet och rikare smyckad med plattor av guld och silver. Vid någon av dessa portar var det alltså som man brukade sätta ned den lame för att ge honom de bästa möjligheterna att tigga. Det händer att moderna turister blir chockerade över att tiggarna på de heliga platserna kan vara så högröstade och påträngande. Vi kan vara ganska övertygade att de ger oss en god bild av hur det gick till på Bibelns tid.

Den lame ber alltså om en allmosa. Petrus stannar och ser på honom. Man anar att Petrus upptäckte ungefär detsamma som Lukas berättar om Paulus vid ett annat tillfälle: att den mannen ”hade tro så att han kunde bli botad” (14:9). Den tron satte han nu på prov. Han uppmanade honom att i tro på Jesus, den avrättade, resa på sig och stå på sina ben. Så greps han honom vid handen och hjälpte honom upp. Och det otroliga inträffade. Mannen kunde både stå och gå. Han reagerade så som en gudfruktig människa gör. Han prisade Gud. I mängden runt omkring fanns det många som reagerade mera ”modernt”. De greps av fruktan eller häpnad inför något oförklarligt och visste inte vad de skulle tro. Men den botade visste vem han skulle tacka.

För Lukas finns det tydligen inte skymten av tvivel om att detta verkligen inträffat. Han måste ha hört det berättas av ögonvittnen. Redan de många detaljerna tyder på den saken. Och att apostlarna visste med sig att de fått makt att – när Gud så ville – bota sjuka, det är höjt över alla tvivel. Lukas berättar om åtminstone två tillfällen då han själv var med (16:1–18), och Paulus hänvisar på ett ställe till de ”tecken, under och kraftgärningar” som han utfört bland dem han skriver till (2 Kor 12:12).

Talet i Salomos pelargång (Apg 3:11–26)

Översättning

När han nu höll sig till Petrus och Johannes, strömmade allt folket samman omkring dem, utom sig av häpnad, i Salomos pelargång som den kallas. När Petrus såg det, började han tala till folket:

Ni israeliter, varför är ni så häpna, och varför stirrar ni på oss, som om det vore vår egen kraft eller fromhet, som har åstadkommit att den här mannen kan gå? Nej, det är Abrahams, Isaks och Jakobs Gud, våra fäders Gud, som har förhärligat sin tjänare Jesus, den som ni förrådde och förnekade inför Pilatus, när han beslutat att ge honom fri. Ni förnekade den Helige och Rättfärdige, och bad om ynnesten att få en mördare i stället. Livets furste dräpte ni, men Gud har uppväckt honom från de döda. Det kan vi vittna om. Därför att mannen här, som ni ser och känner, har satt tro till Jesu namn, har det namnet givit honom styrka att stå på sina ben. Den tro som Jesus väcker har gjort honom helt och hållet frisk, som ni alla kan se.

Nu vet jag väl, mina bröder, att ni gjorde det av ovetenhet, alldeles som era rådsherrar. Men Gud hade genom alla sina

profeter förutsagt, att hans Messias skulle lida, och nu lät han det gå i uppfyllelse. Gör nu bättring och omvänd er, så blir era synder utplånade. Då skall Gud låta tider komma, när allt blir väl igen, och han skall sända er den Messias som han utsett åt er. Honom måste himmelen behålla tills tiden är inne att allt skall upprättas som Gud har talat om genom sina heliga profeter sen urminnes tid. Moses har ju sagt: En profet skall Herren Gud uppväcka åt er bland era bröder, en som är mig lik. Honom skall ni lyssna till, i allt som han talar till er. Envar som inte lyssnar till den profeten skall utrotas ur folket. Alla profeterna, de som talat från Samuels dagar och fram genom tiderna, de har förkunnat det som sker i dessa dagar. Det är ni som är profeternas söner, upptagna i det förbund som Gud slöt med era fäder, när han sade till Abraham: Genom din säd skall alla släkten på jorden bli välsignade. För er först och främst har Gud låtit sin tjänare uppstå och sänt honom för att välsigna er, när ni var vänder om från era onda gärningar.

Kommentar

Det blev alltså stor uppståndelse bland dem som sett på eller som efteråt kände igen den lame tiggaren som i så många år suttit vid Vackra Porten men nu sprang omkring i templet. När gudstjänsten var över och folk strömmade ut, höll sig den lame tätt intill sina välgörare och hela hopen följde efter. Så samlades en väldig folkmassa i Salomos pelargång, på den yttre förgårdens östsidan just där man hamnade när man kom ut genom Nikanorporten.

Petrus tar nu tillfället i akt och improviserar ett tal till folkmassan. Något i stil med en bandupptagning lär vi knappast ha framför oss, men Lukas återger träffsäkert hur Petrus talade vid ett sådant tillfälle.

Först slår Petrus fast att det som hänt är ett bevis på att Jesus, den avrättade, han som förråddes och sändes i döden av sitt eget folk, verkligen var Guds Messias. Det som hänt berodde inte på apostlarna själva, inte på någon kraft de ägde och inte heller på någon särskild fromhet. Detta sista är viktigt att lägga märke till. Apostlarna visste att också de hade svikit. Vad som hänt var alltigenom Guds verk, ett verk som garanterade att också stora syndare kunde få allt förlåtet.

Detta blir den andra huvudpunkten i det som Petrus har att säga. Han har gjort klart hur illa judarna har handlat. Men han räknar med att de handlade av ovetenhet. Han förutsätter det till och med i fråga om rådsherrarna. Men nu måste de veta bättre. Och nu inbjuder han dem att dra konsekvenserna av vad de kan se med egna ögon. Här Anns förlåtelse. Gud har inte tagit sin hand ifrån dem. Tvärtom: han har låtit sin Messias uppstå just för att kunna välsigna sitt folk Israel, om det nu omvänder sig.

I det sammanhanget kommer Petrus med den tredje huvudpunkten i sin predikan. Han pekar inte bara på det som nu har hänt. Han pekar på Skriften. Det är den som har gått i uppfyllelse. Redan att Messias måste lida fanns förutsagt där. Att Petrus kan säga detta med sådan övertygelse, det visar vad som hänt med lärjungarna sen den dagen då de drog upp till Jerusalem. De hade de ingenting fattat av det som skulle ske. Nu hade det hänt, och deras ögon hade öppnats så att de förstod att det var just vad som måste hända. En rad citat och antydningar i Petrus olika tal visar, vad det var man fått upp ögonen för. Framför allt var det de ställen hos Jesaja, som talade om Herrens lidande tjänare. Man förstod att Gud här talade om "sin tjänare Jesus".

Petrus manar alltså till omvändelse. Om Israel nu ångrar sig och tar emot förlåtelse skall allt bli väl. Petrus använder ett uttryck som egentligen betyder att det skall komma tider av "lindring" eller "hugsvalelse". Han syftar på Messias-tiden, då Gud skulle upprätta sitt rike och trösta sitt provade folk efter alla dess hårda öden.

Israel står alltså vid en skiljeväg. Nu har "Profeten" kommit, den som Moses hade talats om. Redan när Döparen trädde fram hade några undrat, om det inte var han som var Profeten. Nu kunde alla se, vem det var. Och nu måste Israel avgöra sig. Lyssnade de inte till den profeten, så skulle det gå dem illa.

Petrus slutar med en vädjan, som manar fram bilden av judarnas enastående historia. De var ju det utvalda folket, det som skulle skänka världen den Messias, som skulle bli till välsignelse för alla folk. Den välsignelsen ville nu Gud först och främst låta komma över dem själva. Den som de dödat, den hade Gud sänt för att välsigna dem, var och en. Det behövdes bara en sak, och det fanns bara ett att göra: att omvända sig.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar, Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk, All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Apostlagärningarna